

Hur påverkar internetforumet Flashback Forum relationen mellan det privata och offentliga i svenska nyhetsmedier?

J E N - P O C H E N

**KTH Datavetenskap
och kommunikation**

Hur påverkar internetforumet Flashback Forum relationen mellan det privata och offentliga i svenska nyhetsmedier?

J E N - P O C H E N

Examensarbete i medieteknik om 15 högskolepoäng
vid Programmet för medieteknik
Kungliga Tekniska Högskolan år 2010
Handledare på CSC var Leif Dahlberg
Examinator var Nils Enlund

URL: [www.csc.kth.se/utbildning/kandidatexjobb/medieteknik/2010/
chen_jen-po_K10013.pdf](http://www.csc.kth.se/utbildning/kandidatexjobb/medieteknik/2010/chen_jen-po_K10013.pdf)

Kungliga tekniska högskolan
Skolan för datavetenskap och kommunikation

KTH CSC
100 44 Stockholm

URL: www.kth.se/csc

Hur påverkar internetforumet Flashback Forum relationen mellan det privata och offentliga i svenska nyhetsmedier?

Sammanfattning

Diskussionsforum på internet har idag redan etablerat sig som ett verktyg som gemene man använder sig av vid informationssökning. Denna uppsats undersöker om vad yttrandefriheten på internetforum idag ger för implikationer på det offentliga rummet. För att undersöka och diskutera kring dessa frågor har därför litteraturstudier om det offentliga rummet genomförts. Uppsatsen jämför även rapporteringen från internetforumet Flashback Forum med traditionell massmedia i ett enskilt fall.

How does the internet forum Flashback Forum affect the relation between private and public in Swedish news media?

Abstract

Discussion forums on the Internet have today already established itself as a tool that everyone can use in information retrieval. This paper examines what the implications of free speech on Internet forums have on the public sphere today. Literature studies on the public sphere have been carried out in order to examine and discuss these issues. The essay also compares, in a particular case, the reporting from the Internet forum Flashback Forum with traditional mass media.

Förord

Detta kandidatexamensarbete har utförts vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Arbetet skrevs under vårterminen 2010 och motsvarar 15 högskolepoäng.

Jag vill varmt tacka min handledare Leif Dahlberg för all den tid och hjälp han har ställt upp med. Jag vill även rikta ett stort tack till alla seminariekollegor och vänner som har hjälpt mig under arbetets gång.

Maj 2010

Jen-Po Chen

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2. Bakgrund	1
1.2. Problemformulering	1
1.3. Mål och syfte	1
1.4. Avgränsningar	2
1.5. Disposition	2
2. Metod	3
2.1. Upplägg och tillvägagångssätt	3
2.2. Litteraturstudier	3
2.4. Källkritik	4
3. Det offentliga rummet	5
3.1. Bakgrund	5
3.1.1. Trivialisering och tabloidisering	6
3.2. Internet som offentligt rum	8
3.2.1. Nyhetssidor på Internet	8
3.2.2. Internetforum	9
3.2.3. Bloggar	11
3.2.4. Facebook	11
3.3. Anonymitet	12
4. Flashback Forum	13
4.1. Sveriges största internetforum	13
4.1.1. Flashback Forum i siffror	13
4.1.2. Regler	14
5. Sturebymordet	15
5.1. Bakgrund	15
5.2. Rapporteringen i massmedia	15
5.3. Rapporteringen på Flashback Forum	16
5.4. Skillnader och slutsats	18
6. Resultat	20
6.1. Diskussion och analys	20
Källförteckning	22

1. Inledning

Nedan följer det inledande kapitlet med en kort bakgrund och problemformulering. Utöver detta presenteras även mål och syfte samt avgränsningar.

1.2. Bakgrund

Allt fler människor använder sig av internet – ett av de största informationstekniska genombrotten i historien – som källa. För barn och ungdomar som växer upp i dagens informations-samhälle är det helt naturligt att använda sig av internet som den primära källan till all slags information.

Svårigheterna med att reglera och kontrollera internet som medium har lett till att det fria ordet tagits till sin spets. Den som har tillgång till internet och känner till dess större kanaler kan helt fritt både sprida och ta del av information på ett sätt som vi tidigare inte sett. Information, vare sig om den är sann eller inte, kan med hjälp av modern teknik sprida sig fortare än något motsvarande i historien. Tidigare har det varit i mångt och mycket genom traditionell massmedia som vi byggt upp vår bild av en viss nyhet, en händelse eller rentav vår världsbild. Så har det varit förut, men så ser det inte längre ut idag. I och med internet och dess genomslagskraft har rollerna kastats om och numera har enskilda individer större möjligheter att nå en minst lika stor exponering som exempelvis en större tidning. Detta utan att först genomgå någon som helst granskning av expertis.

1.2. Problemformulering

Bör internetforum anses vara en del av det offentliga rummet trots andra spelregler? Behöver de regleras?

Var går gränsen mellan det privata och det offentliga? Vad händer när den gränsen blir otydlig eller suddas ut – vad händer när det som tidigare ansågs vara privat nu blir offentligt?

Förändrar internetforum villkoren för det offentliga rummet? Tvingar de tidningarna till att ändra sina regler?

1.3. Mål och syfte

Syftet med examensarbetet är att titta på skillnaderna mellan diskussionsforumet Flashback Forum och traditionell massmedia och sedan följa upp med att utreda frågor kring vad implikationerna av yttrandefriheten på internet innebär.

Anledningen till att jag valde att titta på internetforum – och specifikt Flashback Forum – istället för exempelvis bloggar, är att Flashback Forum har ett stort antal läsare i Sverige. Hur stor påverkan en blogg har vore än svårare att få grepp om med tanke på bland annat mindre antal läsare samt mindre diskussion. Den omfattande skvellerspridningen på Flashback Forum har ingen annan motsvarighet i form av andra svenska forum.

1.4. Avgränsningar

I detta arbete har undersökningen avgränsats till ett ungdomsfall – Sturebymordet. I och med att det handlat om ett ungdomsfall så har uppståndelsen varit stor på internet. Således finns det massvis av information som ligger helt öppen för allmänheten ute på internet.

1.5. Disposition

Kapitel 1 – Inledning:

Rapportens inledande kapitel med bakgrund, problemformuleringar, mål och syfte samt avgränsningar.

Kapitel 2 – Metod:

Kapitlet tar upp upplägg, tillvägagångssätt och litteraturstudier som denna rapport är uppbyggd på.

Kapitel 3 – Det offentliga rummet:

Kapitlet beskriver det grundläggande om det offentliga rummet, tar upp hur internet ser ut som offentligt rum samt behandlar delen om anonymitet.

Kapitel 4 – Flashback Forum:

Kapitlet beskriver diskussionsforumet Flashback Forum och hur det fungerar.

Kapitel 5 – Sturebymordet:

Kapitlet handlar om det tragiska Sturebymordet och hur det har rapporterats i både traditionell massmedia och på Flashback Forum. Avslutningsvis presenteras skillnaderna samt slutsats.

Kapitel 6 – Resultat:

Det avslutande kapitlet Resultat innehåller delarna diskussion och analys.

2. Metod

I detta kapitel presenteras de metoder som använts i denna studie. Utöver det presenteras även upplägg och källkritik.

2.1 Upplägg och tillvägagångssätt

Förundersökningen har till en stor del bestått av litteraturstudier som handlat om det offentliga rummet. Utförandet har bestått av jämförelser mellan forumtråden på Flashback Forum och nyhetsartiklar hos de större tidningarna. Jag har bland annat tittat på hur mycket av den information som har dykt upp i forumet som verkligen har varit sann. Till det har jag exempelvis tagit hjälp av *KTH-Biblioteket* som ger tillgång till dagspressens internetarkiv.

Dessa metoder har valts för att kombinera den större bilden av offentlighet med en närmare inblick i ett enskilt fall. Litteraturstudierna valdes för att få ett bredare perspektiv och därefter kunna tillämpa den kunskapen med ett praktiskt fall på internet.

I utvärderingen sammanställdes resultaten från undersökningen med litteraturstudierna och begrepp som anonymitet samt offentlighet.

2.2 Litteraturstudier

Jag har framför allt läst och använt mig av boken *The Public Sphere: an Introduction* (McKee, 2005) som tar upp det grundläggande om det offentliga rummet.

I kapitel 3.1 följer en kort bakgrund om det offentliga rummet som begrepp, när dessa idéer uppstod och om vad diskussionerna idag handlar om. Då det offentliga rummet är ett stort och brett sociologiskt ämne i sig har det inte varit möjligt att skriva om alla dess aspekter och diskussioner i detta examensarbete. Jag har försökt ta med det som är mest relevant för min egen undersökning.

Av de fem faktorerna som McKee (2005) tar upp har jag valt att i huvudsak fokusera på *trivialiseringen* då jag anser att det är mest relevant för detta arbete.

Utöver det har jag även använt mig av delar av Jürgen Habermas *Borgerlig offentlighet* som McKees bok i mångt och mycket bygger på. *Borgerlig offentlighet* är en modern klassiker som försöker förklara begreppet offentlighet genom att relatera till de kulturella, sociala och politiska aspekterna.

Till sist har jag också läst boken *Mediekultur – mediesamhälle* av Jostein Gripsrud samt delar av *The Cult of the Amateurs* av Andrew Keen.

2.4 Källkritik

En nackdel i detta examensarbete är att jag inte har med några intervjuer med journalister från nyhetstidningarna eller användarna på Flashback Forum. Därmed kunde jag exempelvis inte heller ta reda på hur en forumanvändare, bloggare eller journalist resonerar kring de aktuella frågorna.

Viss statistik – som exempelvis hur högt Flashback Forum skulle placera sig i jämförelse med de dagligt mest besökta svenska sidorna – är svår att fastställa då forumet inte ingår korrekt i listorna från exempelvis *Alexa-ranking* som visar diverse siffror på de populäraste internetsidorna. Anledningen till detta är att Flashback Forum valt att använda sig av krypteringsprotokollet HTTPS.

I kapitel 3 refereras det både under 3.2.1 och 3.2.4 till ett känt rankingssystem från internetföretaget *Alexa Internet*. Exaktheten på deras mätningmetoder är omdiskuterade. Företagets siffror kommer i huvudsak från ett plug-in för webbläsare kallat *Alexa Toolbar*. Hur många som använder sig av det programmet har inte företaget gått ut med. Men enligt de själva har programmet laddats ner minst 10 miljoner gånger med en fyrsiffrig ökning varje vecka¹. Enligt *Alexa Internet* bygger rankingssystemet på ett statistiskt omdöme av populariteten av en webbplats i förhållande till andra webbplatser.

Något som i efterhand inte kan kontrolleras är hur mycket information som redan raderats av moderatorer på Flashback Forum. Det kan mycket väl vara så att fler namn dykt upp och spridits i tråden medan den var som mest aktiv men som sedan i efterhand plockats bort.

Inläggsnummern från forumtråden som presenteras i kapitel 5 kan komma att bli förändrade då moderatorer på forumet i efterhand kan radera hela inlägg.

Huruvida en litteraturstudie är tillräcklig för detta arbete kan diskuteras. Det kan tyckas vara lite väl teoretiskt att inte ha med exempelvis undersökningar och intervjuer. Men att ha med intervjuer kan även medföra sina problem. De kan helt enkelt bli så pass subjektiva att de inte speglar samhället i stort eller den normativa bilden. De kan också tänkas försvaga diskussionen om de inte är tillräckligt intressanta på grund av att respondenterna kunskapsmässigt brister inom detta område. Givetvis hade jag kunnat jämföra eventuella intervjuer och diskutera resultaten av dem.

Jag anser att Habermas teorier som ligger till grund till hur vi idag ser på det offentliga rummet inte behöver analyseras lika mycket som om jag haft med intervjuer med enskilda individer. Därför får läsaren anta Habermas teorier som en normativ bild av det offentliga rummet som utgångspunkt för detta arbete. Detta behandlas det mer om under kapitel 3.

¹ <http://www.alexa.com/help/viewtopic.php?f=5&t=20921> – hämtad 2010-05-17

3. Det offentliga rummet

Det tredje kapitlet tar upp det offentliga rummets historia, karaktär, betydelse samt om vad debatten i modern tid handlar om. Därefter presenteras även några verktyg som används i dagens informationssamhälle samt avsnittet om anonymitet.

3.1 Bakgrund

”A domain of our social life in which such a thing as public opinion can be formed” är en allmän tagen definition av det offentliga rummet som den tyska sociologen Jürgen Habermas utvecklade i sitt verk *Borgerlig offentlighet* från 1962. I boken visar Habermas hur den moderna västerländska offentligheten uppstod under sent 1600-tal och hur den har utvecklats fram till modern tid. Denna bok anses vara en av de viktigaste böckerna i modern tid för förståelsen av demokrati som begrepp.

Habermas sociologiska teorier innehåller ett klart normativt inslag. Habermas skriver inte bara om hur saker och ting varit samt för tillfället är, utan även om hur det borde vara. Den normativa ställningen ska följaktligen inte ses som idealistiskt eller utopistiskt. Själv använder Habermas begreppet *idealisering* vilket betyder den form som befinner sig mellan det faktiska och det idealiska. Enligt Habermas skulle både normativa och icke-normativa redogörelser kunna anses vara riktiga om de skulle accepteras av alla. Men detta medför självfallet problem då en sådan omfattande konsensus är orealistisk. Som svar till det menar Habermas att en välgrundad allmän opinion utgör sanningskriterium som i sin tur avgör styrkan hos de bästa argumenten.

Det offentliga rummet kan ses som en metafor för hur individer samlas och utbyter tankar och idéer samt hur större grupper av människor ska organisera sig själva när för många individer vill förklara, hävda och diskutera sina ståndpunkter. Det är även ett verktyg som redan från början användes mot makthavarna, något som tog fart i och med slutet av det feodala samhället och utvecklingen av marknadsekonomi och kapitalism.

It's a liberal model which sees the individual human being as having an important input into the formation of the general will – as opposed to totalitarian or Marxist models, which see the state as ultimately powerful in deciding what people think. This is the public sphere. (McKee, 2005).

Det är även ett begrepp som gör skillnad mellan det privata och offentliga:

”Offentlighetens roll eller funktion är att vara en plats där medborgarnas önskemål och åsikter kommer till uttryck genom därtill utformade organ – pressen – och »aggregationen» eller summan av dessa yttringar, som utgör *opinionen*, ska vara riktgivande för regeringens beslut. »Kartan» har alltså tre huvudområden: det privata, det offentliga och regeringen eller staten.” (Gripsrud, 2002).

McKee (2005) hävdar att diskussionen om det offentliga rummet i väst, med start från 2000-talet, i huvudsak har handlat om fem faktorer: att det är för *trivialiserat*, att det är för *kommersialiserat*, att det är beroende av *spektakel* istället för rationell argumentation, att det är för *fragmenterat*, och att det har föranlett till att medborgare kommit att bli för *apatiska* inför viktiga offentliga problem.

Det existerar en djup oenighet om det offentliga rummet mellan experter. *Har dessa fem faktorer bidragit till ett bättre lämpat offentligt rum för att kunna tjäna medborgarna mer jämställt? Eller har denna utveckling försämrat premisserna?* McKee (2005) väljer här att generalisera och menar att man i huvudsak kan dela upp experter inom denna diskurs i två grupper. Dessa grupper kallas i sin ordning för de *moderna* respektive de *postmoderna*. De som

tillhör den första gruppen menar att det existerande borgerliga offentliga rummet degraderas av konsumentkapitalism. Den andra gruppen menar att det pågår en positiv utveckling av olika offentligheter med dess egna former av organiserad kommunikation. Oavsett synsätt så strävas det i grund och botten efter: jämställdhet, frihet, rättvisa och välbefinnande – värderingar som grodde under upplysningstiden. Det som skiljer emellan dem är att de moderna tänkarna har valt en mer kulturrelativistisk synsätt.

I korta drag så har det offentliga rummet under de senaste två hundra åren öppnat upp för en mängd olika nya sätt att diskutera samt nya ämnen att diskutera om. De moderna tänkarna anser att detta är en negativ förändring för att de motsätter sig upplysningens ideal. För dem är det bara den sansade rationella debatten om offentliga frågor som tillåter var och en att uttrycka sig själva på lika villkor. Omvänt har vi de postmoderna tänkarna som anser att förändringar av det offentliga rummet är något positivt som i själva verket stödjer upplysningens ideal just för att de gör det lättare för människor med olika bakgrunder att få tillträde till det offentliga rummet.

Frågan är om kulturella skillnader är något värdefullt som borde omfamnas eller om det är något distraherande som borde övervinnas. Är skillnaderna i kommunikation, kulturellt sett, viktiga? Är det ”verkliga” skillnader eller är de bara ytliga problem?

När det offentliga rummet uppstod i dess moderna form, under sent 1600-tal och tidigt 1700-tal, tilläts det endast rösträtt till välbärgade vita män. Arbetarklassen, som inte ägde egna fasta egendomar, samt kvinnor var uteslutna från den officiella politiken och det offentliga rummet. De hade istället egna offentliga rum som bestod av egna tidningar och egna sammanslutningar, men de var inte delaktiga i det offentliga rummet. Medlemmar från dessa grupper bildade därför politiska rörelser och kämpade för rätten att rösta. Dessa grupper fäste uppmärksamheten på att olika grupper i samhället har olika erfarenheter, vilket betyder att olika grupper behöver representera sig själva. Arbetarklassen behöver inte nödvändigtvis ha samma ekonomiska behov som välbärgade män, alltså är det viktigt att de representerar sig själva politiskt.

Kampen om medborgarnas rösträtt är sedan länge vunnen. Men under de senaste femtio åren så har västerländska samhällen fått se uppkomsten av en rad nya folkrörelser. Kvinnorörelsen, gayrörelsen och miljörelsen är bara några motkulturer som uppstått på senare tid. Men många av medlemmarna ur dessa grupper menar att rösträtten i sig inte är tillräcklig. De vill också ha deras egna särskiljande kulturer erkända inom det offentliga rummet.

3.1.1 Trivialisering och tabloidisering

Feminister har under de senaste åren argumenterat för att de traditionellt sätt kvinnliga angelägenheterna, så som relationsproblem, borde erkännas en värdig plats i offentliga diskussioner. Ett exempel är diskussionerna om människors sexuella relationer i det offentliga – detta kallas för trivialiseringen av det offentliga rummet.

Det är viktigt att komma ihåg att det alltid har funnits skvaller och ”trivialiteter” inom det politiska offentliga rummet. Tydligast var under det sena 1700-talet då journalister under den franska revolutionen använde sig av sexuella skvaller som en av dess främsta politiska vapen för att manövrera förhållandena mellan offentliga personer. Men även då kritiserades denna feminina triviala diskurs hårt och man ansåg att den inte hörde hemma i det offentliga rummet. Man ansåg att det var nödvändigt att hålla kvinnorna utanför det offentliga rummet för att de helt enkelt var för emotionella, för privata, för intima och för påverkade av det triviala.

En annan form av offentligt deltagande för kvinnor var cirkulationen av tidningar och böcker som exklusivt handlade om kvinnors privata och triviala frågor. Det kvinnorna hade då kan kallas för ett ”privat offentligt rum” Men även om kvinnorna på den tiden hade dessa former av offentliga rum så tyckte en del att det var viktigt att sträva efter en förändring av det traditionella offentliga rummet. Genom att prata om dessa privata frågor i det offentliga så kunde man se till så att exempelvis enskilda kvinnor inte skulle känna sig betydelselösa; att hushållsgöra, relationer och barnuppfostran visst var lika viktiga som offentliga arbeten utförda av män. Genom att även prata om kvinnans sexualitet skulle det få kvinnor att inte känna sig

främmande inför dess oförmåga att njuta sexuellt. Så sent som tidigt 1970-tal påpekade feministiska tidningar att den sexuella revolutionen, trots att den frigjorde kvinnor från den viktorianska moralen, inte tog hänsyn till vad kvinnor behövde för att njuta av ett bra sexliv.

Ett sätt att tackla det hela var att man tog upp dessa triviala frågor i det offentliga rummet och samtidigt argumenterade för att det var nödvändigt för staten att ingripa samt ändra lagstiftningen. I kampen om rättigheten till abort tog man upp sexualiteten i det offentliga rummet för att möjliggöra en ändring i lagstiftningen.

En del akademiker anser att denna synsätt – där statens ingripande eftersöks i privata frågor – förstör föreställningen av det offentliga rummet. Habermas menar exempelvis att människor endast kan nå sin fulla potential i samhället då staten inte lägger sig i privata frågor och ämnen som till exempel familjen. Det är viktigt att poängtera att Habermas inte menar att privata frågor har mindre betydelse i sig. Han menar istället att de borde hållas separerade. Habermas anser att det är den tydliga uppdelningen av det privata och offentliga som möjliggör liberal demokrati och tillåter oss ha ett fungerande offentligt rum.

Men varför menade dessa feminister på 70-talet att det privata är politiskt? Jo, McKee (2005) understryker att det fanns många kvinnor som behandlades mycket dåligt inom den privata sfären. Det fanns då inget för dem att göra då staten inte ville lägga sig i det som hände i var mans hem. Genom att skapa offentliga frågor om våldtäkt inom äktenskap, kvinnomisshandel och orealistiska förväntningar kunde kvinnor dela med sig av sina erfarenheter. På så sätt kunde man argumentera och visa att det var ett generellt problem i samhället och därmed organisera sig inför förändringar. Med hjälp av publiceringen av misshandel och övergrepp kunde man nu också stoppa den. Före 60-talet fanns det inget som hette ”våldtäkt inom äktenskapet”, en man kunde per definition inte våldta sin fru, hur ovillig hon än var, just för att hon var hans fru. Detta privata problem är bara ett av många som nu har förändrats.

3.2 Internet som offentligt rum

Tanken om att internet leder till en demokratisering av samhället är grundat på den obegränsade tillgången till information samt den jämställda delaktigheten i olika diskurser. Den nuvarande teknologin har gett oss i västvärlden ett internet som är relativt decentraliserat och öppet, fritt från censur samt möjligheten av att kunna vara anonym. Hur detta kommer att utvecklas kommer att bero på huruvida vi ser på konsekvenserna av dessa saker som något positivt eller negativt. Med tiden kan det mycket väl bli så att internet blir mer och mer kontrollerat, mindre fritt och inte alls anonymt – ett storebrorsamhälle.

Utvecklingen av internet och informationsteknologin i allmänhet har lett till att man pratar om en polarisering i virtuella grupper. Människor med extrema åsikter har idag inte svårt med att hitta andra med likadana åsikter och på detta sätt kunna få sina förutfattade meningar bekräftade. Men å andra sidan kan vi lika snabbt hitta människor som har likadana livsproblem som oss själva och på så sätt diskutera och hjälpa varandra.

I dagens debatt hör man ofta argument om att internet är ett verktyg för terrorister, pedofiler och piratkopierare. Vi läser om förslag som handlar om att öka kontrollen av informationsflödet och vi läser om förslag som handlar om att kunna stänga av individer från internet. Är internet som demokratiskt verktyg i dagens 2010-tal så framgångsrikt att maktbarnarna nu börjar samarbeta för att reglera och filtrera informationen?

3.2.1 Nyhetssidor på Internet

Den första svenska tidningen på internet var Aftonbladet som den 25 augusti 1994 lanserade sina kultursidor på nätet. Till en början publicerades inte nyhetsmaterial över huvud taget på internet utan bara månadstidningen Aftonbladet Kultur. Det var JMK, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, som frågade ett flertal olika tidningar i Sverige om de var intresserade av att lägga ut tidningen på internet men Aftonbladet var de enda intresserade (AB, a). Ett halvår senare lanserades den första officiella svenska nyhetssidan på internet i form av *Aftonbladet.se*.

Idag finns i stort sett alla stora svenska tidningar i form av en internetversion. Enligt *Alexa-ranking* (ett rankingssystem från internetföretaget *Alexa Internet*) hittar vi de stora svenska tidningarna på följande (se Tabell 1) placeringar när det gäller de absolut mest besökta webbplatserna i Sverige².

WEBBPLATS	PLACERING
<i>Google.se</i>	1
<i>Facebook.com</i>	2
<i>Google.com</i>	3
<i>Youtube.com</i>	4
<i>Aftonbladet.se</i>	5
<i>Live.com</i>	6
<i>Wikipedia.org</i>	7
<i>Expressen.se</i>	14
<i>Dn.se</i>	16
<i>Svd.se</i>	26

Tabell 1: De mest besökta webbplatserna i Sverige

² <http://www.alexa.com/topsites/countries/SE> - hämtad 2010-05-17

Precis som tryckt press följer nyhetssidorna på internet de svenska pressetiska reglerna:

”Pressetik: sammanfattningen av de centrala värden som massmedierna anses böra sträva efter att skydda i nyhetsförmedling och opinionsbildning, t.ex. korrekt och allsidig nyhetsförmedling samt enskilda människors integritet.” (NE).

De pressetiska reglerna innefattar i sig tre olika avsnitt med var sitt organ för övervakning:

“*Publicitetsreglerna* behandlar främst hur medieinnehåll skall utformas för att i rimlig mån skydda personlig integritet. Hur de efterlevs övervakas av Pressens Opinionsnämnd. *Yrkesreglerna* handlar om hur journalister skall värna om sitt yrkes integritet och goda namn. De övervakas av Yrkesetiska nämnden. *Reglerna om redaktionell reklam*, som tillkom 1976, syftar till att skapa en tydlig gräns mellan annonser och redaktionellt innehåll. De övervakas av Pressens Textreklam-kommitté.” (NE).

Publicitetsreglerna, skyddandet av det personliga och privata, är de regler som främst är relevanta i detta arbete. Dessa regler består av 18 punkter som bland annat handlar om att ge korrekta nyheter, respektera den personliga integriteten och vara försiktig med namn:

”2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.

...

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

...

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

...

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.” (PO)

Numera har många tidningar lagt upp en funktion som gör det möjligt för läsarna att kommentera enskilda nyhetsartiklar. På så sätt vill tidningarna låta människor känna sig mer delaktiga men där är dock kommentarerna hårt modererade. Har man en blogg kan man även publicera ett inlägg som behandlar en viss artikel och på så sätt kan man få sitt inlägg länkat längst ner från en artikel hos de större tidningarna.

3.2.2 Internetforum

Ett internetforum är en virtuell plats på internet där användare kan delta i diskussioner om specifika ämnen (ofta även kallat för diskussionsforum, webbforum eller bara forum). Vilka ämnen som får diskuteras bestäms av de/den som skapat forumet. Ett forum är uppbyggt på så sätt att det finns ett antal ämnen där det i sin tur ligger ett antal huvudkategorier, som i sig har underkategorier och trådar (se Figur 1, 2 och 3). För att kunna delta i diskussionerna krävs det generellt att man skapar ett användarkonto.

■ ALLMÄNT	
Flashback 18 503 ämnen • 231 028 inlägg • 28 besökare	Slå ihop trådar om Spotify av Zoomla Idag 12:36
■ DATA & TEKNOLOGI	
Bildhantering och grafisk formgivning 6 383 ämnen • 69 669 inlägg • 33 besökare	[F] Fonter / Typsnitt / Teckensnitt - vad... av PeAwZ Idag 12:36
Dator- och konsolspel 18 356 ämnen • 726 953 inlägg • 292 besökare	WoW: Support och allmänt prat - Del 3 av inaoaddadavida Idag 12:39
Datoranvändning - Mac OS 4 872 ämnen • 67 732 inlägg • 86 besökare	MacBook suger bajs av Fogelberg Idag 12:31
Datoranvändning - Windows 27 116 ämnen • 188 106 inlägg • 131 besökare	Datorn bootar men fryser vid desktop. av Stenfrys Idag 12:37
Datoranvändning - Övriga operativsystem 3 513 ämnen • 41 587 inlägg • 14 besökare	Ubuntu - skriver ut 3or var 5e sekund av Hejz Idag 12:24
Datorvirus och skadlig kod 3 332 ämnen • 36 303 inlägg • 33 besökare	Hur får man bort trojan och annat skit... av Vidi-Sing Idag 11:17
Fildelning 22 626 ämnen • 368 495 inlägg • 285 besökare	Argument EMOT olaglig fildelning av BallaRune Idag 12:12
Hårdvara 24 611 ämnen • 197 748 inlägg • 100 besökare	Vart ska jag lämna in min dator på... av Proton Idag 12:22
IT-säkerhet 14 927 ämnen • 182 648 inlägg • 95 besökare	Bra ordlista av Valieroth Idag 12:29
Nätverk och datorkommunikation	otroligt seq .

Figur 1: Flashback Forums startsida. Ex: senaste tråden i huvudkategorin "IT-säkerhet" heter "Bra ordlista, dessa ligger under ämnet "Data & Teknologi".

Flashback Forum > Data & teknologi				
IT-säkerhet				
NYTT ÄMNE	ÄMNE • STARTAV	SENASTE INLÄGG	SVAR	VENINGAR
	Viktigt: *** Den enda tråden om att hacka skolan *** (59)	2010-03-18 00:34 av Julliegg =>	697	87 014
	Viktigt: *** Hur kan vi komma till rätta med IT-säkerhet? *** (4)	2010-01-02 09:42 av Complex =>	41	2 811
	Viktigt: Välkommen till IT-säkerhet! [LÄS DETTA FÖRST!] (Uppdaterad med FAQ) Odian	2009-04-28 14:27 av NoSeatt =>	10	38 947
	Viktigt: [Läs detta] Jag har fått virus! blueCommand	2009-01-31 13:19 av blueCommand =>	0	8 579
	Bra ordlista (4) 37	Idag 12:29 av Valieroth =>	36	3 545
	MSN - Facebook - Hotmail Konto Hackat! (2) FredrikLamell	Idag 12:24 av wronkan =>	16	355
	Guide: Skapa Keylogger / Fileinjer / Få den UD (9) Nappjuck	Idag 11:42 av Svax22 =>	103	11 895
	Filer med keylogger i som inte antivirus reagerar? Svax22	Idag 11:14 av boostan =>	1	23
	Läsa php-kod i Firebug? (2) TheGöblin	Idag 10:59 av balboah =>	23	625
	Oskyddat anslagad pejsa	Idag 10:58 av schellin =>	9	763
	*** Den enda tråden om att hacka WLAN / trådlösa nätverk *** (9) Geman	Idag 01:50 av akroz =>	822	93 172
	Evidens elimination genom att skriva vissa sökord xxxox antal gar till tomt utrymme Cusoon	Idag 00:46 av Cusoon =>	0	58
	Om polisen kommer... (11) Undri	Idag 00:37 av KerQ =>	122	13 679
	Bombsticker backup ml1080	Idag 21:27 av call3 =>	6	168
	Falsk MacBook annons, nån som vill snoka? (8) Idag 21:08 ...			

Figur 2: I huvudkategorin "IT-säkerhet", som ligger i ämnet "Data & Teknoligi", hittar vi tråden "Bra ordlista" och en rad andra underkategorier.

Flashback Forum > Data & teknologi > IT-säkerhet

Bra ordlista

SVARA PÅ ÄMNE Sidan 4 av 4 ◀ första < 2 3 4 ▶

VISA FÖRSTA OLÄSTA » AMNESVERKTYG

Idag, 12:29 #37

Valieroth
Medlem

Reg: Dec 2009
Inlägg: 158

Citat:
Ursprungligen postat av **NiCTiM**
vad använder man ordlistor till? 🗨️

Bruteforcing...

OnT:The Argon List version3 är stabilare men svår att hitta, den ligger på dryga 10gig skulle jag tro.

Alternativt sök på någont i stil med "Password Dictionary"

//V.

Tycker kungen e lite cool, faktiskt! Klär man sig i rutiga shorts o dessutom låter sig fotograferas i dem, har man humor! - Catya

[Projekt FB-märkning av sedlar!](#)

SVARA PÅ ÄMNE Sidan 4 av 4 ◀ första < 2 3 4 ▶

Figur 3: Inlägg #37 på 4:e sidan i tråden "Bra ordlista" där användaren "Valieroth" citerar och svarar ett tidigare inlägg av användaren "NiCTiM". En användares "avatar" är bilden under användarnamnet och "Inlägg: 158" är antalet inlägg användaren skrivit sedan registreringen December 2009.

För att hålla ordning på ett forum så har man så kallade moderatorer. Dessa moderatorer har oftast särskilda rättigheter inom en viss kategori vilket betyder att de exempelvis har möjlighet att ta bort, flytta och låsa trådar. Moderatorerna ser även till så att diskussionerna går till på rätt sätt med tanke på forumets regler. Om en användare skriver ett inlägg som bryter mot reglerna så kan en moderator ta bort just det inlägget i tråden. En varning ges sedan ut till den användare och kan i slutändan leda till att han eller hon utestängs från forumet.

Hur mycket det kostar att driva ett internetforum beror mest på serverkostnaderna. Är man dator- och programmeringskunnig så är det egentligen mest tid man offrar. Större internetforum säljer, precis som tidningarna, annonsplatser på sina webbsidor.

3.2.3 Bloggar

Bloggar är ett internetfenomen som ökat mycket de senaste åren. Idag är de en del av vår vardag och precis som nyhetssidorna på internet läser vi dem varje dag. Vad som exakt är och inte är en blogg idag kan vara svårt definiera. En blogg karaktäriseras av att det är en hemsida som innehåller ett flöde av inlägg som i sin tur är ordnade så att de senast publicerade inläggen ligger högst upp. Äldre inlägg tas i regel aldrig bort utan arkiveras och kan nås via länkar. Utöver det kan en blogg variera i princip hur mycket som helst med avseende på innehåll och utseende.

Användningen av bloggar sträcker sig idag från att användas som ett politiskt verktyg av politiker – utrikesminister Carl Bildt – till att användas för kommersiella syften av diverse företag. För unga människor används bloggen ofta som en digital dagbok och ligger helt öppen för alla som har tillgång till internet – förutsatt att det förstås inte ligger ett lösenordsskydd på bloggen.

Relationen mellan privat blogg och publikt internet är även den svårdefinierad på grund av att det inte verkar tyckas finnas en gemensam norm över var gränsen går mellan det privata och offentliga på internet. Men faktum är att gränsen är flytande och det visar sig gång på gång i olika sammanhang. Då det är möjligt att citera samtal och inlägg från en blogg som ligger öppen på internet får man som bloggare vara inställd på att det man skriver just är publikt och inte alls privat. Riktlinjen bör vara att det är själva möjligheten till att citera och sprida information på en blogg som gör det till något allmänt, oavsett om det är etiskt rätt eller inte.

Internationellt sett finns det två kostnadsfria blogg tjänster som är i särklass störst: *Blogger* och *Wordpress*. Fördelen med dessa tjänster är att man som bloggare inte behöver kunna någon programmering över huvud taget. Utseendet för dessa bloggar är normen för hur en blogg ser ut. I Sverige är spridningen av *Blogg.se* stor bland ungdomar.

Det talas ofta om en blogg värld eller bloggsfär, vilket helt enkelt är namn för bloggarna som grupp. Genom att flera bloggare tillsammans aktivt driver en fråga så kan det leda till att man lyckas styra nyhetsagendan hos de större tidningarna.

3.2.4 Facebook

Facebook är ett socialt nätverk som grundades 2004 på Harvard i USA av Mark Zuckerberg³. Dess primära funktion och syfte är att låta människor interagera med andra över internet. Precis som vilket socialt nätverk som helst på internet kan du lägga till vänner som du sedan kan kommunicera med. Det som skiljer Facebook från andra liknande webbplatser är att man anger sitt riktiga namn och vännerna man har på Facebook befinner sig också ofta i den bekantskapskrets man i verkligheten umgås eller umgått med. Vad och för vilka du delar din information med på Facebook väljer du helt själv.

Facebook har sedan starten 2004 vuxit oerhört snabbt. Enligt *Alexa* är Facebook idag – maj 2010 – globalt sätt, den näst mest besökta sidan på internet med sina 400 miljoner aktiva användare.

³ http://facebook-faq.se/facebook_fakta/facebook_fakta.htm - hämtad 2010-05-14

3.3 Anonymitet

Anonymitet på internet har möjliggjorts på grund av den nya tekniken. Detta har lett till att många utnyttjar den för att sprida ren och skär båg men samtidigt också av människor som har ett behov av den. Ett identitetsskydd som för människor med exempelvis avvikande åsikter eller avvikande sexualitet är viktigt.

Som exempel kan man ta en individ som blivit utsatt för ett brott men där gärningsmannen ännu inte blivit dömd. Om den personen skulle gå ut med denna information, under sitt riktiga namn, så skulle det kunna leda till ett lagbrott. Men däremot om den personens identitet kan hållas hemlig så kan han eller hon hämningslöst kommunicera med andra människor utan risker.

Andra exempel på anonymitetens betydelse är då människor i odemokratiska länder vill yttra sig kritiskt gentemot hur dess egna land styrs. Det finns således uppenbart många människor som har ett behov att skydda sin identitet på internet.

Behovet av anonymitet på internet leder paradoxalt nog ofta till att man rubbar andra människors privata liv. Problemet med anonymitet är att ingen kan hållas ansvarig för informationen som sprids på internet – men behovet finns där.

Ett exempel som bevisar behovet av anonymitet är *Heta linjen* (WP, a). Fenomenet fanns ett tag under 1980-talet till början av 1990-talet. Kort sagt gick tekniken ut på att man ringde ett telefonnummer och kunde därefter kommunicera anonymt med andra människor. Tjänsten var under den perioden mycket populär bland tonåringar och för många föräldrar blev telefonräkningarna en mardröm. Tjänsten togs emellertid bort när det visade sig att det dagligen bland annat utnyttjades till koppleri och andra brott.

4. Flashback Forum

Detta kapitel avser att presentera internetforumet Flashback Forum.

4.1 Sveriges största internetforum

Flashback Forum anses med stöd av siffrorna i kapitel 4.1.1 vara det största diskussionsforumet i Sverige. Forumet grundades av Jan Axelsson genom företaget *Flashback*, som i starten 1993 var en undergroundtidning med målet att ”försvara yttrandefriheten och låta mindre grupper i samhället komma till tals utan att tystas ner på grund av ’obekväma’ åsikter”.

Flashback Forum är precis som sin föregångare känd för dess yttrande- och åsiktsfrihet. Användarna på forumet har rätt till anonymitet, enligt regel 1.06 (se kap 4.1.2), och kan därmed utan begränsningar skriva och diskutera om det mesta. På forumets regelsida citeras den 19:e artikeln i ”FN:s universella deklaration om de mänskliga rättigheterna” (FN):

”Envar har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet för envar att utan ingripanden hysa åsikter och frihet att söka, mottaga och sprida upplysningar och tankar genom varje slags uttrycksmedel och utan hänsyn till gränser.”

Många tror dock att användare får skriva om precis vad som helst och hur som helst, men detta är en allmän missuppfattning då även användare på Flashback måste följa ett antal regler. Några regler är exempelvis förbud på hatbrott, uppvigling till brott, grova personangrepp, trakasserier, hot och narkotikahandel. Det är också strängt förbjudet att vara medlem på Flashback Forum ifall man är under 18 år. Driften av forumet flyttades år 2003 över till Storbritannien och företaget *Flashback Enterprise LTD* då domen efter en rättegång år 2002 omöjliggjorde en laglig drift i Sverige utan att alla inlägg granskades innan publicering. I januari 2010 blev företaget *Flashback International Inc.* ny ägare av forumet.

4.1.1 Flashback Forum i siffror

Flashback Forum i siffror (13/5-2010):

- 401 344 medlemmar
- ca 200 000 inlägg/vecka
- ca 3 000 nya medlemmar/vecka
- ca 10 000 – 30 000 besökare online, konstant

I genomsnitt har Flashback under januari 2010 haft 14 inlägg/minut, eller ett nytt inlägg var fjärde sekund, dygnet runt⁴. Besökare per vecka uppskattas till ca 1,6 – 1,9 miljoner. 90 % av besökarna läser endast på forumet och endast 10 % är användare som skriver på forumet⁵.

På *Familjeliv.se* finns det ett diskussionsforum som tillsammans med Flashback Forum brukar dyka upp när det är på tal om vilket forum som är störst i Sverige. Siffror pekar på att *Familjeliv.se* är Sveriges största diskussionsforum om man ser till antalet inlägg per vecka. Men ser vi till antalet besökare per vecka ser vi att Flashback Forum är dubbelt så stort. *Familjeliv.se* är ett forum som framför allt riktar sig till kvinnor och enligt deras egen statistik är 92 % av medlemmarna kvinnor.

⁴ Inlägg #104 av ”admin” i tråden ”Lite Flashback-statistik” - <https://www.flashback.org/p21032277> - hämtad 2010-04-26

⁵ Inlägg #113 av ”admin” i tråden ”Lite Flashback-statistik” - <https://www.flashback.org/p21032277> - hämtad 2010-04-26

Familjeliv i siffror⁶ (vecka 17, år 2010):

- 464 843 unika besökare
- 830 872 besök
- 6 456 148 sidvisningar

4.1.2 Regler

Nedan följer ett utdrag av Flashback Forums regler.

- **Åldersgräns: 18 år.**

Det är inte tillåtet att bli medlem på Flashback Forum ifall man är minderårig. Dessa blir avstängda utan varning.

Detta är den regel som är svårast för moderatorerna på forumet att se efter då den är näst intill omöjlig att kontrollera. Det händer dock nästan dagligen att minderåriga avslöjas genom att de angivit lite för mycket information i sina inlägg.

- **0.09. Falsk ryktesspridning är förbjuden**

Det är inte tillåtet att sprida uppgifter om en person i syfte att utsätta denne för andras missaktning ifall uppgifterna inte kan styrkas. Att avsiktligt förvränga eller uppdikta information i syfte att vilseleda är förbjudet.

En bedömningsfråga och även den svår att kontrollera. Hur vet man om informationen är sann eller inte om den varken går att bevisa eller motbevisa?

- **1.03. Hatbrott är förbjudet**

Att hota eller medvetet misskreditera en grupp personer med anspelning på etnicitet, religion eller sexuell läggning utifrån påståenden som inte kan styrkas är förbjudet.

- **1.04. Att uppvigla till brott är förbjudet**

Det är förbjudet att uppvigla och organisera brottslig verksamhet från forumet. Brottslig verksamhet är enbart tillåten i teorin.

Genom att välja sina ord rätt kan man enkelt undgå dessa regler. Det finns saker som skrivs på Flashback Forum som kan anses brottsligt men i den här uppsatsen kommer dessa frågor inte att beröras.

- **1.06. Användare på Flashback har rätt till anonymitet**

Den som på forumet (via inlägg, PM eller IRC) postar, eller hotar att posta, personuppgifter, IP-nummer eller annan information, med uppsåt att avslöja en annan användares identitet riskerar avstängning, med undantag för användare som själva publicerat dessa uppgifter i forumet.

Ett annat undantag kan vara ifall uppgifterna redan är allmänt kända, eller finns publicerade på andra webbplatser. Då kan en sammankoppling vara tillåten, men först efter att detta har meddelats på forumet av någon av forumets administratörer.

Att publikt sammankoppla användares alternativa konton eller konton på andra forum eller webbsidor är inte tillåtet och kan leda till varning, undantaget då admin, moderator eller användaren själv tidigare meddelat uppgiften publikt.

Denna regel efterföljs noggrant. Däremot lägger man inte stor vikt på att tänka på andra människor anonymitet i exempelvis forumdelen *Aktuella brott och kriminalfall*.

⁶ <http://marknad.familjeliv.se/Statistic.aspx> - hämtad 2010-05-12

5. Sturebymordet

I följande kapitel redogörs rapporteringarna kring Sturebymordet samt en kort bakgrund. Slutligen presenteras skillnaderna mellan internetforumet och traditionell massmedia samt slutsatser.

5.1 Bakgrund

Den 7 juni 2009 vaknar Sverige upp med att få läsa om ett tragiskt ungdomsmord i Stockholm. I sedvanlig ordning dyker det snabbt upp en tråd på forumet Flashback. Just denna tråd kom att bli en av de längsta och framför allt mest lästa någonsin på Flashback med sina idag (2010-05-03) 11756 inlägg och över 2,8 miljoner visningar.

Sturebymordet inträffade kvällen den 6 juni 2009. Therese Johansson Rojo, född 1993, hade varit på fest och sedan plötsligt försvunnit. Hennes kompisar gick ut för att leta efter henne och strax efter midnatt hittar man den unga flickan livlös vid hoppbacken vid Sockenplan i Stockholm. Den unga flickan fördes genast till sjukhus men hennes liv gick inte att räddas. Från polisens håll misstänkte man direkt att flickan mördats. På morgonen den 7 juni 2009 griper således polisen en 16-årig pojke och en jämgammal flicka, misstänkta för mord. Den 10 juni 2009 häktades 16-åringarna, pojken på sannolika skäl misstänkt för mord och flickan på sannolika skäl misstänkt för anstiftan till mord.

Den 9 september 2009 fälldes de två 16-åringarna som ansvariga för dådet.

5.2 Rapporteringen i massmedia

Den 7 juni 2009

Nyhetsbyrån Sveriges Nyheter, som framför allt rapporterar genom Svenska Dagsbladets webbsajt, är först ut med att publicera artikeln ”16-årig flicka tros vara mördad” klockan 09:58. I artikeln skriver Sveriges Nyheter:

” En 16-åring flicka hittades strax före midnatt natten till söndagen död i ett skogsparti i Stureby. Polisen har gripit två jämnåriga som skäligen misstänkta.

... - Hon hade yttre skador som tydde på ett brott. Däremot hade hon inte utsatts för något sexuellt övergrepp, säger Karin Solberg, informationschef vid Söderortspolisen, till Sveriges Nyheter.

Under natten hörde polisen ett stort antal ungdomar och efter det växte en tänkbar motivbild fram. Två jämnåriga greps som skäligen misstänkta.”

Aftonbladet publicerar klockan 10:29 artikeln ”Flicka mördad efter skolfest”. I artikeln nämns det att flickan var född 1993 och att polisen anhållit två 16-åringar.

” ... senare på natten anhölls en 16-årig pojke skäligen misstänkt för mord. I förmiddags anhölls även en 16-årig flicka misstänkt för anstiftan alternativt medhjälp till samma brott. Båda de anhållna umgås i samma kretsar som den mördade flickan.

– Vi kommer att hålla kortare förhör med de misstänkta under kvällen, säger Karin Sohlberg, presstalesman på polisen i Söderort.

– Det här är ett fall där vi måste gå väldigt varsamt fram, en oerhörd tragedi.”

Inga namn har hittills offentliggjorts.

5.3 Rapporteringen på Flashback Forum

Nedan följer en detaljerad beskrivning av tråden (FB, c) på Flashback Forum – med citat och kommentarer – under de första timmarna fram till dess att man kunnat säkerställa de inblandade personernas identiteter.

Den 7 juni 2009

Klockan 10:15 – inlägg #1: Tråden ”16-årig flicka MÖRDAD av jämnåriga [Läs sammanfattningen i första inlägget /Mod]” skapas på forumet Flashback under ämnet ”*Aktuella brott och kriminalfall*” (numera flyttad till ”*Kriminalhistoria*”). I trådstarten ligger det en länk till artikeln på SvD:s hemsida. Genast börjar medlemmar på forumet svara med spekulationer och gissningar.

Klockan 10:40 – inlägg #4: Det länkas till den första artikeln på Aftonbladet.

Klockan 12:21 – inlägg #14:

”vet vad tösen heter och gick i skolan, mycket tragiskt.” (Cheef).

Därefter försöker medlemmar på forumet hetsa fram namnet på den unga flickan.

Klockan 12:53 – inlägg #25: Platsen pekas ut på en karta med hjälp av en länk från Aftonbladet som går till en karta på ”*Hitta.se*”.

Klockan 12:55 – inlägg #27: Therese, den unga flickans förnamn dyker upp. Detta är också det första namnet som nämns i tråden.

Klockan 13:14 – inlägg #32: En användare bekräftar att platsen som pekas ut tidigare nämnda karta är den kända Hoppbacken. Ett känt ungdomsställe i det området.

Sedan följer det som vanligt flera inlägg med spekulationer och statistiska argument om huruvida gärningsmannen är invandrare eller inte.

Klockan 14:07 – inlägg #69:

”lundberg eller johansson rojo?” (antilopen).

Användaren *antilopen* går ut med två efternamn, varav det första inte har någonting med händelsen att göra och den andra helt korrekt är flickan som dog.

Klockan 14:11 – inlägg #72 (ändrad klockan 14:13): Användare skriver att hon gick på Kunskapsskolan.

Klockan 14:33 – inlägg #83:

”Hon som dog ska hetat "Therese Johansson" 16 år och gick i kunskapsskolan vid sockenplan.

Kunskapsskolan ligger precis brevid konsum och hittar tyvärr ingen som stämmer bra överrens med henne på Facebook. Hon mördades på andra sidan tunnelbanan vid "hoppabacken" ungefär och det är väldigt nära skolan. Det är ett högt berg där det är poppis för vissa ungdomar att hänga på kvällarna /nätterna.” (Forg).

Klockan 14:41 – inlägg #86: Therese Johansson Rojos konto på ”*Bilddagboken.se*” (numera inte tillgängligt för allmänheten) samt hennes blogg (fortfarande uppe och intakt) läggs ut i tråden. Hennes senaste inlägg skrevs den 5 juni 2009.

Klockan 14:54 – inlägg #105:

”Kolla Facebook -> Alla vänner. Där börjar det dyka upp statuskommentarer.” (antilopen).

Nu kan gemene man dra slutsatsen om vem offret var. Hennes profil på Facebook var tidigare öppen för allmänheten. Genom att bläddra igenom hennes vänners statuskommentarer, när det fortfarande var möjligt, kunde man enkelt dra slutsatsen att det handlade om rätt person.

Klockan 15:08 – inlägg #126:

”Talade med en tjej på msn om det här. Hon är några år äldre än dem, men känner till dem, då hon bor på samma ort.

... Anledningen till att de kommit efter henne var för att Therese och tjejen hade bråkat på eller utanför festen. Det hade även pratats om den misstänkte killen redan där, och antagligen var det så att den misstänkta tjejen hade varit på Therese först, varpå Therese reagerat starkt och blivit arg. Vad som händer senare finns det delade uppfattningar om.

... Hur killen var inblandad från början var också oklart. Han känner båda tjejerna, men är bättre vän med hon som är misstänkt, och det är möjligt att Therese sagt något om honom vid bråket, kanske på grund av att han har något ihop med den misstänkta tjejen, eller möjligtvis att han var en utav de som tvingade henne att lämna festen.” (CIPHER).

Så här ser det ofta ut. Någon som känner en vän till en vän. Kommuniserat genom IM och väljer sedan att publicera det på Flashback.

Nu börjar jakten på de två häktade gärningsmännen.

Klockan 15:21 – inlägg #137:

”Inget namn på en gärningsman än? Troligast är väl att det är en klasskamrat vilket borde det göra lätt att få fram.” (Matte81).

Klockan 15:47 – inlägg #148:

”Det pratas ju om någon [G***** S*****].” (DanteAlighieri).

Ett pojknamn – hädanefter kallad G – börjar dyka upp mer och mer – i samband med en bild – och pekas ut som möjlig gärningsman. Vid det här laget har man fått reda på att han varit offrets tidigare pojkvän. Pojkens profil på Facebook hängs ut.

Klockan 16:24 – inlägg #165:

”Notera, denna [G*****] är inte GM ännu. Det är ett av offrets ex som har gått i samma skola, som vi tror kan VARA GM eller veta mer.

Jag har förövrigt pmat snubben på Facebook. Jag tycker vi ger honom 24 timmar på att svara, annars förutsätter jag att han sitter i häktet som GM.

... Men på 24 timmar har det kanske läckt ut mer info här.” (lexito).

En användare skickar ett PM (privat meddelande) till pojken G via Facebook. GM står för gärningsman.

Klockan 16:34 – inlägg #169:

”Enligt uppgift som jag har fått i PM så är inte [G*****] gärningsmannen.

Sant eller ej, jag har ingen aning...” (Rock N Roll).

Klockan 16:58 – inlägg #184:

”Föräldrarna har väl inte hennes lösen. jag har kontaktat Facebook och sagt åt dem att stänga hennes profil. Men det tar väl tid, antar jag...”

... Killen kan vara T.V. Tjejen kan vara T.L. Säger det nåt?” (HolySimon).

Det ryktas om att T.V. och T.L. – hädanefter även kallade så – är initialerna till de eftersökta gärningsmännen.

Klockan 17:26 – inlägg #198:

Förnamnen på de två häktade 16-åringarna publiceras. En pojke och en flicka.

Klockan 17:42 – inlägg #224:

Fullständiga namnet till initialerna T.V. publiceras med två censurerade bokstäver.

T.V. bekräftas av flera användare vara den rätta personen. Namnet T.S. dyker felaktigt upp sporadiskt.

Klockan 18:02 – inlägg #248:

En moderator på Flashback länkar till en artikel på fotbollssidan ”*Svenskafans.com*”. I artikeln från maj 2009 står det att T.V. blivit av med sin position som kapten på grund av att han ”tar rött kort i typ varenda jävla match”.

Klockan 18:03 – inlägg #249:

”Både TV och TL stämmer in på initialer för två personer som går samma årskurs som Therese på samma skola, endast dessa två har passande initialer enligt den skolkatalog jag har framför mig. Att sen både tilluppsynen verkar troliga förstärker min övertygelse. [T** V*****] [T*** L***]
Bor själv i Stureby, har gått i skolan och har en syster som går i deras årskurs på skolan just nu, kul..... För övrigt inträffade det inte i Stureby, snarare i Enskedefältet.. PMA gärna” (snusprilla).

De fullständiga namnen på de två häktade 16-åringarna publiceras. Det är även första gången T.L. fullständiga namn dyker upp i tråden. Ett flertal användare hävdar att de känner personerna i fråga samt att de går i samma skola (det skulle i sådant fall bevisa att 18-årsregeln inte efterföljs på Flashback). Tråden eskalerar i ryktesspridning om händelseförloppet. Bilder på T.V. och T.L. sprids. Kvalitetsnivån på tråden sjunker markant och fler användare skriver hatiska texter gentemot de misstänkta. Dessa hatiska inlägg och mordhot kommer senare att tas upp i traditionell massmedia.

Tråden på Flashback Forum kom senare också att innehålla den privata SMS-konversationen mellan de två gärningsmännen, förundersökningsprotokollet samt obduktionsprotokollet. Det möjliggjordes på grund av att tingsrätten senare gjorde dessa handlingar offentliga. Detta behandlas det mer om i kapitel 5.4 (Skillnader) samt kapitel 6.1 (Diskussion och Analys).

5.4 Skillnader och slutsats

Knappt fem timmar efter de första artiklarna på SvD och Aftonbladet kunde allmänheten genom tråden på Flashback Forum få reda på offrets fullständiga namn, vilken skola hon gick på, vem hon umgicks med och hur hon såg ut. Genom att pyssla ihop bitar från medias artiklar, ryktesspridning, Bilddagboken, Facebook och även flickans blogg kunde användarna på Flashback vara tämligen säkra på att man gått ut med rätt person.

Efter trådstart tog det endast ca tio timmar tills användarna på Flashback Forum tog reda på de båda gärningsmännens fullständiga namn.

En anledning till att man lyckades så snabbt ta reda på den stora mängd information om de inblandade var utan tvivel på grund av att det handlade om ungdomar. Ungdomar som dagligen använder sig av internet har helt enkelt en ”större identitet” på nätet än äldre människor som inte vuxit upp med det.

Ett problem är det faktum att det är oundvikligt med falsk ryktesspridning på nätet, speciellt när det gäller ungdomar. Flera namn som dök upp i tråden hade ingenting med händelsen att göra. När skvallerspridningen på skolgården hamnar på internetforum blir resultatet enorm. Olika versioner av händelsen beskrivs av olika användare vilket leder till en än större förvirring.

På Flashback Forum är det många användare i tråden som varit medlemmar i flera år men har väldigt låg *post-count*, det vill säga antal inlägg. Det tyder på att de vanligtvis inte är aktiva i forumet. Man är medlem men man skriver inte i forumet så ofta, istället läser man vad andra har att säga, tills den dag man själv kan bidra med något relevant till en viss tråd om man exempelvis känner till de berörda människorna.

Om vi tittar på tidningarna så var det framförallt namnen på de två gärningsmännen som de absolut inte gav ut. De pressetiska reglerna följdes noggrant av tidningarna.

På Flashback Forum bryts reglerna ständigt. Människor skapar nya konton när de vet att det de skriver kan leda till en eventuell avstängning. På så sätt har man kvar sitt gamla konto. Men det värsta som kan hända, det värsta straffet, är helt enkelt att ens användarkonto blir avstängt. Medan det värsta som kan hända för en person som felaktigt hängts ut mycket väl kan vara förödande för dess vardagliga liv. Likaså kan det vara förödande för en journalist att bryta mot de pressetiska reglerna.

En annan skillnad är att du på ett internetforum måste aktivt leta efter viss information medan du på andra webbplatser så som en blogg eller nyhetssida helt ofrivilligt kan komma över information som du inte varit intresserad av.

Debatten kring Sturebymordet hos traditionell massmedia har även handlat om huruvida det var rätt att rättegången senare blev offentlig. Här är det delade meningar mellan journalisterna.

DN-journalisten Ulrika By skrev den 6:e augusti 2009 artikeln *"Smaklös offentlighet"*⁷. I artikeln skriver Ulrika By om riskerna av att släppa rättegångsmaterialet offentligt samt ställer frågor som vad det innebär när barn får tag i den informationen, hur de ska handskas med den och huruvida det egentligen är nödvändigt att släppa materialet offentligt. Psykologen Olof Risberg från Rädda Barnen svarar med: *" – Jag tycker det är ovärdigt. Jag tänker att både ett helt offentliggjort förundersökningsprotokoll och en öppen förhandling gör det smärtsamma efterarbetet för de inblandade och de anhöriga så mycket värre."* Claes Borgström, den 16-åriga pojken advokat, ger även han sin syn på saken: *" – När jag tänker efter så undrar jag också det, är rykten verkligen sämre än att alla och en var kan använda sig av de faktiska detaljerna och gotta sig i dem?"*.

På andra sidan debatten publicerade Expressen-journalisten Britta Svensson den 20 augusti 2009 artikeln: *"Därför måste vi förstå hur de tänkte"*⁸. I den artikeln menar Britta Svensson istället att det är viktigt med offentligt insyn för rättssäkerhetens skull och att det handlar om att *"begripa sig på dem som gjorde det."*

⁷ <http://www.dn.se/sthlm/smaklos-offentlighet-1.926198> - hämtad 2010-05-17

⁸ <http://www.expressen.se/kronikor/brittasvensson/1.1677323/svensson-darfor-maste-vi-forsta-hur-de-tankte> - hämtad 2010-05-17

6. Resultat

Det sista kapitlet avser att presentera de resultat som framkommit och huruvida de kan besvara arbetets ursprungliga problemformuleringar.

6.1 Diskussion och analys

Förändrar internetforum villkoren för det offentliga rummet? Tvingar de tidningarna till att ändra sina regler?

I de efterföljande veckorna efter tragedin i Stureby skriver ett flertal journalister i Sverige om integritetskränkningarna som gjorts på internet och hur viktigt det är att bibehålla anonymiteten. Men detta är något som journalister idag ständigt kommer att få bemöta såvida situationen inte förändras genom nya lagar och hårdare kontroller. Situationen är det vill säga inte helt okomplicerad. En hårdare hållning gentemot fria diskussionsforum så som Flashback Forum kommer säkerligen av många ses som ett slag mot det fria ordet. En förändring av tidningarnas egna regler ser inte ut att ske. De är helt enkelt tvungna att fortsätta följa reglerna för att de – i motsats till amatörerna på internetforumen – kommer att få stå till svars för vad de skriver. Det kan tyckas vara en orättvis situation journalister befinner sig i då det är dem som bär på ansvaret. Om inte de rapporterat om tragedin i Stureby så hade inte tråden på Flashback Forum startats.

Bör internetforum anses vara en del av det offentliga rummet trots andra spelregler? Behöver de regleras?

Var går gränsen mellan det privata och det offentliga? Vad händer när den gränsen blir otydlig eller suddas ut – vad händer när det som tidigare ansågs vara privat nu blir offentligt?

Om det är något internetforumen kommer att förändra så är det en hårdare hållning från polisen och myndigheternas sida. Men här skulle det vara bra om man gemensamt, internationellt sätt, kunde komma överrens om gällande lagstiftning när det gäller internet. Anonymiteten är viktig – för där finns det ett äkta behov. Genom anonymitet på internet kan människor exempelvis kämpa för något avvikande utan att riskera något. Vi kan jämföra med tidigare motståndarrörelser i historien – hur många liv har inte drabbats i en kamp som av efterkommande generationer anses varit helt berättigad? Men anonymiteten ska inte täcka internetanvändarna i alla situationer. Spridningen av enskilda individers identiteter kan och har skadat oskyldiga – inte bara individerna i sig utan även dess omgivning. Här tycker jag att en reglering behövs. Speciellt då gränsen mellan vad som är privat och vad som är offentligt har suddats ut. Internetanvändare måste börja inse att det som tidigare varit privat nu är offentligt. Speciellt unga människor som både har en blogg, en profil på *Facebook*, ett konto på *Twitter* och användarkonton på olika internetforum. Om de ligger öppna för allmänheten så kan andra människor med lite listighet koppla samman dem och avslöja mycket som du tidigare ansåg vara privat. Över en natt kan hela din identitet bli offentlig. Detta behöver inte bara skada dig själv men även andra i din omgivning. Numera är inget skvaller eller avslöjande på internetforumen särskilt chockerande.

Kan information som sprids via internetforum komma att påverka rättsliga domslut? Ja, så länge internetforumen har så pass många läsare kan felaktig information komma att påverka vittnen eller andra berörda människor. Det som skrivs på Flashback Forum må vara information som du aktivt måste söka. Däremot kan du mycket väl stöta på en text på en annan hemsida eller blogg som refererar till Flashback Forum.

Publiceringarna av enskilda människors identiteter finner jag vara helt trivial. Även om det finns en efterfrågan och framför allt en fascination över möjligheten att hänga ut människor på

så sätt som det har gjorts i fallet Sturebymordet så tycker jag inte att det ska finnas tillgängligt på ett internetforum. När internetforum som Flashback Forum tar steget in i offentligheten så bör man fundera över vad som är och inte är lämpligt att publicera.

Den samlade journalistkåren har en erfarenhet och kunskap om både lagar och etik som amatörerna på internetforum inte besitter. Diskussionerna kring aktuella brott och händelser på Flashback Forum sker ofta innan rättegång och dom. Det som sker i en forumtråd innan eventuella gärningsmän blivit dömda liknar mest en lynchning på internet.

När det gäller debatten kring offentliggörandet av rättegången har vi å ena sidan journalister som menar att en offentlig insyn behövs för rättssäkerheten och å andra sidan journalister som pekar på offentlighetens smaklöshet. Precis som oenigheten om det offentliga rummet (som presenteras i kapitel 3) handlar det i grund om botten om två olika synsätt som egentligen bara vill det bästa för samhället. Ja, offentligheten kan vara smaklös, speciellt när informationen hamnar i händerna på tusentals forumanvändare. Men vad betyder det för rättssäkerheten? Vem och vilka ska få insyn? Ska även den begränsas? En offentlig insyn kanske behövs för rättssäkerhetens skull. Journalister bör få ta del av rättegångsmaterial för att kunna granska den. Men som det ser ut i dagsläget sprids den informationen snabbt till alla möjliga webbplatser på internet. Vågar vi ha det så öppet då den tekniska utvecklingen förändrat exponeringsmöjligheterna totalt?

Vad betydelsen av en offentlig insyn, framför allt granskningsmässigt från journalistiskt håll, innebär för rättssäkerheten kan jag inte uttala mig om. Däremot vill jag mena att det har betydelse när i princip vem som helst, när som helst, kan få tag på information som tidigare aldrig varit möjlig i lika stor utsträckning. Då kan en offentlig insyn tvärtom istället vara något som hotar rättssäkerheten om fullständiga namn, adresser och personnummer hamnar i händerna på kriminella eller andra människor som vill de illa.

Källförteckning

LITTERATUR

DAHLBERG L. 2007. *Radical Democracy and the Internet: Interrogating Theory and Practice*. Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-00720-8.

GRIPSRUD J. 2002. *Mediekultur – mediesamhälle*. Bokförlaget Daidalos AB. ISBN 978-9171731692.

HABERMAS J. 1984. *Borgerlig Offentlighet*. Arkiv Förlag. ISBN 91-7924-163-8.

KEEN A. 2007. *The Cult of the Amateur*. Doubleday. ISBN 978-0-385-52081-2.

MCKEE A. 2005. *The Public Sphere: An Introduction*. Cambridge University Press. ISBN 978-0521549905.

WEBBASERADE KÄLLOR

AFTONBLADET (AB,), www.aftonbladet.se,

- a) ”*Det började med kulturbilagan*”, publicerad 2004-08-25, hämtad 2010-04-13, url: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article229663.ab>

FLASHBACK (FB,), www.flashback.org,

- a) ”*Det började med kulturbilagan*”, publicerad 2004-08-25, hämtad 2010-04-13, url: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article229663.ab>
- b) ”*Lite Flashback-statistik*”, inlägg #104 av ”admin”, publicerad 2010-01-21, hämtad 2010-04-20, url: <https://www.flashback.org/p21032277>
- c) ”*16-årig flicka MÖRDAD av jämnåriga [Läs sammanfattningen i första inlägget /Mod]*”

WIKIPEDIA (WP,), sv.wikipedia.org,

- a) ”*Heta linjen (telekommunikation)*”, hämtad 2010-05-13, url: http://sv.wikipedia.org/wiki/Heta_linjen_%28telekommunikation%29

ALEXA HELP SYSTEM, hämtad 2010-05-17, url:
<http://www.alex.com/help/viewtopic.php?f=5&t=20921>

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN – PRESSENS OPINIONSÄMND (PO), www.po.se, hämtad 2010-04-13, url: <http://www.po.se/Article.jsp?article=1011>

ANONYMITET PÅ INTERNET, ETT HOT ELLER SJÄLVKLARHET, hämtad 2010-05-13, url:
<http://oldwww.cs.umu.se/tdb/kurser/TDBD07/VT-96/laborationer/GRP2/anon.html>

FAKTA OM FACEBOOK, hämtad 2010-05-14, url: http://facebook-faq.se/facebook_fakta/facebook_fakta.htm

FAMILJELIV I SIFFROR, hämtad 2010-05-12, url: <http://marknad.familjeliv.se/Statistic.aspx>

NATIONALENCYKLOPEDIN (NE), www.ne.se, hämtad 2010-04-13, url: <http://www.ne.se>

SMAKLÖS OFFENTLIGHET, hämtad 2010-05-17, url: <http://www.dn.se/sthlm/smaklos-offentlighet-1.926198>

SVENSKA FN-FÖRBUNDET (FN), www.fn.se, ”*FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*”, hämtad 2010-04-13, url: <http://www.fn.se/fn-info/verksamhetsomraden/manskliga-rattigheter-och-demokrati/fns-allmana-forklaring-om-de-manskliga-rattigheterna/>

SVENSSON: DÄRFÖR MÅSTE VI FÖRSTÅ HUR DE TÄNKTE, hämtad 2010-05-17, url:
<http://www.expressen.se/kronikorer/brittasvensson/1.1677323/svensson-darfor-maste-vi-forsta-hur-de-tankte>

TOP SITES IN SWEDEN, hämtad 2010-05-17, url: <http://www.alex.com/topsites/countries/SE>

